

Biuletenio tematika ir tema

Tarptautiniai santykiai ir geopolitika

Biuletenio laidos antraštė, probleminis klausimas

JAV nacionalinio saugumo ir gynybos strategijos: dinamiška 2026-ųjų pradžia

Esminiai žodžiai

Geopolitika, nacionalinis saugumas, gynyba, JAV, ES, NATO, Grenlandija, Venesuela, nafta

Serija ir registracijos numeris

ZD-2026-2 ir ZD-2026-3

Leidimo data

2026-03-30

Leidimo vieta

Vilnius

Žanras

Analitinė apžvalga Kita

Šaltiniai: kategorijos

- Teisės aktai Politinė komunikacija
- Analitinių centrų kūriniai / leidiniai
- Žiniasklaidos turinys Socialinių tinklų turinys
- Statistiniai duomenys Mokslo darbai
- Metainformaciniai produktai
- Išviešinti slapti / privatūs duomenys

Šaltiniai: nuo - iki

2012 12 07 -
2026 02 17

Šaltiniai: kalbos

- Lietuvių k. Lenkų k.
- Anglų k. Kitos ES kalbos
- Rusų k. Kitos

Citavimui (APA stiliumi)

Nacionalinė biblioteka, Informacijos analitikos skyrius (2026). *JAV nacionalinio saugumo ir gynybos strategijos: dinamiška 2026-ųjų pradžia* (ZD-2026-2 ir ZD-2026-3). Vilnius.

Kontaktiniai duomenys

Informacijos analitikos skyrius; analitika@lnb.lt. Nacionalinė biblioteka, Gedimino pr. 51, 01109 Vilnius.

Turinio apžvalga

Apžvalgoje nušviečiama:

- JAV nacionalinio saugumo ir nacionalinė gynybos strategijos;
- JAV prezidento Trumpo administracijos pozicija Europos atžvilgiu;
- JAV ir ES konfliktas dėl Grenlandijos;
- Venesuelos ir JAV santykių aspektai.

1. Įžanga

Šioje apžvalgoje nagrinėjami strateginiai Jungtinių Amerikos Valstijų (JAV) prezidento Donaldo Trumpo administracijos dokumentai:

- Nacionalinė saugumo strategija (2025 m. gruodis)¹;
- Nacionalinė gynybos strategija (2026 m. sausis)².

¹ National Security Strategy of the United States of America. (2025 m. gruodžio 4 d.). Prieiga per internetą: <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2025/12/2025-National-Security-Strategy.pdf>

² National Defence Strategy. (2026 m. sausio 23 d.). Prieiga per internetą: <https://media.defense.gov/2026/Jan/23/2003864773/-1/-1/0/2026-NATIONAL-DEFENSE-STRATEGY.PDF>

Dinamiški 2026 m. pradžios tarptautiniai įvykiai sudarė karštą foną diskusijoms dėl šių dokumentų. 2026 m. sausio 3 d. buvo vykdyta JAV specialioji operacija, kurios metu suimti ir į Jungtines Valstijas išgabenti Venesuelos prezidentas Nicolas Maduro ir jo žmona Cilia Flores³, taip pat sausį įsipiplieskė JAV ir Danijos (kartu su Europos Sąjunga (ES)) krizė dėl Grenlandijos, kurią aneksuoti grasino JAV prezidentas Trumpas⁴.

Apžvalgoje detaliau nagrinėjama Jungtinių Valstijų politika Europos atžvilgiu. Taip pat nušviečiama krizė dėl Grenlandijos ir Venesuelos ekonomikos bei politikos raida, kuri atvedė prie JAV intervencijos.

2. JAV nacionalinio saugumo strategija

Šiame skyriuje apžvelgiama Jungtinių Amerikos Valstijų nacionalinio saugumo strategija (angl. *National Security Strategy*, NSS)⁵, publikuota 2025 m. gruodžio 4 d.

Autoritetingas JAV tarptautinių santykių analitikas George'as Friedmanas, tyrimo įstaigų *Stratfor*⁶ ir *Geopolitical Futures*⁷ steigėjas, glaustai komentavo apie NSS: „Naujoji NSS išreiškia esminį JAV strategijos pokytį. **Pirmenybė teikiama Amerikos pranašumo išlaikymui Vakarų pusrutulyje**, vengiant karinės konfrontacijos su Kinija ir raginant Europą atsistoti ant savo kojų. Daugelis šių politikos krypčių nekelia nuostabos. Baltųjų rūmų sprendimas jas įtvirtinti dokumente suteikė pasauliui aiškesnį supratimą apie Amerikos mąstyseną.“⁸

NSS sukėlė politinį šoką ES. Keletas Europos lyderių, ypač Europos Vadovų Tarybos pirmininkas Antonio Costa, pasmerkė dokumentą, kurį laiko grėsmingu kišimusi į Europos politinį gyvenimą. Vašingtono tonas – kritikuojantis Europos institucijas, imigraciją – atgaivino baimę dėl esminės transatlantinių santykių transformacijos, kuri veikiausiai bus pagrįsta ne abipusiu pasitikėjimu, o vienašališkais Amerikos interesais⁹.

JAV prezidento Joe Bideno administracijos NSS, publikuotoje 2022 m., ES ir NATO apibūdinti kaip demokratinės tvarkos branduoliai. Palaikoma šių darinių plėtra, pabrėžiamas svarbus ES ir tarptautinių institucijų vaidmuo. Lyginant ankstesnę strategiją su naujausia 2025 m. NSS, pastebima, kad **Europa jau neapibūdinta kaip liberalios tvarkos ramstis, o laikoma civilizacija, kuriai gresia pavojus**¹⁰.

³ The US capture of Nicolás Maduro. (2026 m. sausio 6 d.). Prieiga per internetą: <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/cbp-10452/>

⁴ Abécassis, A. (2026 m. sausio 15 d.). Greenland: Three Scenarios for Europe Facing a Predatory Ally. Prieiga per internetą: <https://institutdelors.eu/en/publications/greenland-three-scenarios-for-europe-facing-a-predatory-ally/>

⁵ Žr. 1 šaltinį.

⁶ Stratfor. (n. d.). Prieiga per internetą: <https://worldview.stratfor.com/>

⁷ Geopolitical Futures. (n. d.). Prieiga per internetą: <https://geopoliticalfutures.com/>

⁸ Friedman, G. (2025 m. gruodžio 11 d.). Why Trump's New National Security Strategy is Here to Stay. Prieiga per internetą: <https://youtu.be/UhnmixSnmSI?si=4JngTEh-QyxaNlBk>

⁹ Wang, A. (2025 m. gruodžio 10 d.). National Security Strategy 2025: A Turning Point for the World? Prieiga per internetą: <https://www.revueconflicts.com/national-security-strategy-2025-a-turning-point-for-the-world/>

¹⁰ Marquez de la Rubia, F. (2025 m. gruodžio 10 d.). The United States National Security Strategy (2025): analysis and comparison with the NSS 2022. Prieiga per internetą: https://www.defensa.gob.es/documents/2073105/3041071/estrategia_de_seguridad_nacional_eeuu_2025_dieeee84_eng.pdf

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

Dokumente teigiama, kad ankstesnės JAV administracijos įtikino piliečius, jog demokratijos skatinimas užsienyje ir brangūs karai tolimose šalyse, ypač Artimuosiuose Rytuose, tarnauja Amerikos nacionaliniams interesams¹¹. Pasak Trumpo, tai buvo visiškai klaidingas teiginys¹².

NSS kritikuoja pernelyg didelį JAV įsitraukimą į tarptautines institucijas (pvz. Jungtines Tautas).

Esą tokios organizacijos pasirodė esančios įrankiai, varžantys Vašingtoną ir ribojantys jo galimybes vykdyti lanksčią užsienio politiką¹³.

Naujojoje Vašingtono strategijoje Kinija išlieka egzistencinė priešininkė. Rusija buvo perkvalifikuota kaip potenciali partnerė.

Trumpo nuomone, **JAV reindustrializacija** nustoja būti vien ekonominiu tikslu ir tampa pirmiausia nacionalinio saugumo klausimu.

Amerika turi gebėti gaminti viską: nuo plieno amunicijai iki pažangiausių puslaidininkių detalių, kad apsaugotų nuo ekonominio spaudimo iš valstybių, kontroliuojančių svarbiausias tiekimo grandines. Šis bekompromisis požiūris aiškiai atsispindi Trumpo siekyje stiprinti JAV energetikos sektorių¹⁴.

Trumpas visiškai atmeta pastarųjų dešimtmečių klimato kaitos darbotvarkę, menkindamas tiek pačią klimato kaitą, tiek programą, kuria siekiama nulinės anglies dvideginio emisijos¹⁵.

NSS strategijoje didelis dėmesys skiriamas tam, kas apibrėžiama kaip **civilizacinis saugumas**. Trumpas teigia, kad masinė imigracija išsekino JAV nacionalinius išteklius, lėmė padidėjusį nusikalstamumą, susilpnino socialinę sanglaudą, iškraipė darbo rinką ir pakenkė nacionaliniam saugumui. Todėl naujoje strategijoje masinė migracija laikoma išorinės invazijos forma. Trumpas taip pat mano, kad grėsmę Amerikos civilizacijos stiprybei kelia radikalios socialinės inžinerijos ir ideologinio aktyvizmo formos, įskaitant vadinamąją *woke* ideologiją¹⁶.

Kitaip nei ankstesniais dešimtmečiais, Amerikos partneriai dabar yra ne tie, kurie tiesiog pritaria liberalioms vertybėms, bet tie, kurie yra mokūs ir, svarbiausia, naudingi Jungtinėms Valstijoms.

Naujoje JAV strategijoje labiau subalansuotas gynybos išlaidų paskirstymas pripažįstamas kaip teigiamas pokytis. **Tikimasi, kad NATO narės iš Europos prisiims pagrindinę atsakomybę už žemyno gynybą**, išlaisvindamos JAV karinius išteklius naudojimui kitur pasaulyje. NSS siunčia Europai aiškius signalus:

- Europa turi apsiginti savais ištekliais,

---

¹¹ Žr. 1 šaltinį

¹² Trumpas, pasirašęs NSS įvadinį kreipimąsi, padarė įtaką formuluotėms, todėl, komentuojant NSS, frazes „NSS teigiama“, „Trumpo požiūriu“, „Pasak Trumpo“ adekvatu laikyti pakaitinėmis.

¹³ Žr. 1 šaltinį.

¹⁴ Ten pat.

¹⁵ Ten pat.

¹⁶ Lapinskas, M. (2023 m. gruodžio 1 d.). „Woke“ kultūra – progresyvumo iliuzija. Prieiga per internetą: <https://www.bernardinai.lt/woke-kultura-progresyvumo-iliuzija/>

- Neribota NATO plėtra turi būti nutraukta¹⁷.

2026 m. sausio pabaigoje pasirodė dokumentas, kurį galima laikyti NSS papildu. Tai **Nacionalinė gynybos strategija** (angl. *National Defence Strategy, NDS*)¹⁸ – siauresnės paskirties dokumentas, kuriame aiškiai deklaruojamas JAV nacionalinių interesų prioritetas. NDS susitelkta į konkrečius regionus, kur Amerika gali būti priversta kariauti. Lietuvos žiniasklaidoje pasirodė NDS apžvalgų. LRT reporteris JAV Augustinas Šemelis referavo, kad dokumente didžiausias dėmesys skiriamas JAV teritorijos gynybai bei Kinijos atgrasymui Indijos-Ramiojo vandenyno regione. Trečiuoju prioritetu skelbiamas didesnis gynybos naštos dalijimasis su JAV sąjungininkais.

Kitaip nei NSS, Pentagono dokumente Rusija yra įvardijama kaip grėsmė: „Rusija artimiausioje ateityje išliks nuolatinė, bet valdoma grėsmė NATO rytiniams nariams <...> nors Rusijos karinė grėsmė visų pirma nukreipta į Rytų Europą, Rusija taip pat turi didžiausią pasaulyje atominių ginklų arsenalą, kurį toliau modernizuoja ir diversifikuoja, taip pat povandeninių, kosmoso ir kibernetinių pajėgumų, kuriuos ji galėtų panaudoti prieš JAV teritoriją“.

NDS atskiriama Rusijos keliamą grėsmę JAV teritorijai ir NATO sąjungininkams Europoje. Pentagonas pasiryžęs užtikrinti, kad JAV pajėgos būtų pasiruošusios gintis nuo Rusijos keliamų grėsmių JAV teritorijai, o Europai ketina suteikti „kritinę, bet ribotą paramą“¹⁹.

Apibendrinant galima teigti, kad pagrindinis 2026 m. NDS tikslas – atsisakyti globalaus karinio dominavimo visur vienu metu ir sutelkti dėmesį į tiesioginę JAV teritorijos gynybą bei Kinijos atgrasymą. NDS siunčia sąjungininkams (ypač Europoje) signalą – jie turi prisiimti pagrindinę atsakomybę už regioninį saugumą. Strategijoje siūloma, kad Europos šalių gynybos išlaidos siektų 5 proc. BVP (3,5 proc. kariuomenei ir 1,5 proc. su gynyba susijusioms sritims).

Esminiai NSS (2025 m.) teiginiai:

- JAV nutraukia demokratijos eksportą ir atsisako pasaulio policininko vaidmens. Tačiau ketina išlaikyti pasaulinio hegemono (stipriausios ekonominės ir politinės galybės) poziciją.
- Kinija išlieka egzistencinė priešininkė. Rusija, priešingai, buvo perkvalifikuota kaip potenciali partnerė.
- JAV saugumas be karinio dėmens apima apsaugą nuo muitais nesuvaržytos laisvosios prekybos, užsienio įtakos operacijų, narkotikų kartelių ir kontrabandos tinklų, masinės migracijos ir net civilizacijos tapatybės sunaikinimo.
- Naujoji strategija visiškai atmeta pastarųjų dešimtmečių klimato kaitos darbotvarkę, menkindama tiek pačią klimato kaitą, tiek programą, kuria siekiama nulinės anglies dvideginio emisijos.

---

¹⁷ Žr. 10 šaltinį.

¹⁸ Žr. 2 šaltinį.

¹⁹ Šemelis, A. (2026 m. sausio 24 d.). Pentagonas pavišino nacionalinę gynybos strategiją: Europai – kritinė, bet ribota parama. Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2816005/pentagonas-paviesino-nacionaline-gynybos-strategija-europai-kritine-bet-ribota-parama>

- Masinė migracija dabar laikoma išorinės invazijos forma. Sienų apsauga ir naujų migracijos bangų užkirtimas laikomi absoliučiais prioritetais.
- JAV sąjungininkai privalo prisiimti dar didesnę atsakomybę už savo saugumą. NSS siunčia Europai aiškius signalus: Europa turi apsiginti pati savais ištekliais; neribota NATO plėtra turi būti nutraukta²⁰.

3. Nacionalinio saugumo strategija: prioritetai regionuose

NSS nurodyti penki regionai, kuriems pateikiama išsamesnė būsimos JAV užsienio politikos perspektyva:

- Vakarų pusrutulis,
- Indijos ir Ramiojo vandenynų regionas,
- Europa,
- Viduriniai Rytai,
- Afrika²¹.

Kalbant apie **Vakarų pusrutulį**, kurį Vašingtonas tradiciškai laiko savo išskirtine įtakos sfera, naujoji strategija skelbia grįžimą prie 1823 m. prezidento Monroe doktrinos²², kurią Trumpas papildė savais teiginiais ir pervadino Donroe doktrina (esminis papildas: Kinijos, Irano, Rusijos veikla Vakarų pusrutulyje turėtų būti ribojama)²³

Kitas regionas, turintis strateginę svarbą JAV, yra **Indijos ir Ramiojo vandenynų regionas**, kurį naujoji strategija apibrėžia kaip pagrindinę konkurencijos areną XXI a.

Naujoji strategija atmeta ilgalaikę ankstesnių JAV administracijų dogmą, kad prekyba su Kinija galiausiai veda prie Pekino politinės liberalizacijos. **Kariniu požiūriu naujoji strategija pabrėžia poreikį apsaugoti Taivaną nuo Kinijos agresijos**²⁴.

NSS apibūdina Europą kitaip nei klasikinis „transatlantinis“ naratyvas²⁵. JAV teigia, kad nori remti savo sąjungininkus išsaugant Europos laisvę ir saugumą, kartu atkuriant Europos civilizacijos pasitikėjimą ir Vakarų tapatybę. Tačiau NSS pateikiama anaip tol ne optimistinė Europos būklės diagnozė. Pagrindinė tezė: jei dabartinės tendencijos tęsis, maždaug po dviejų dešimtmečių žemynas bus „neatpažįstamas“; netgi kyla abejonų, ar kai kurios šalys išliks stiprios sąjungininkės.

Kalbant apie Rusiją ir karą Ukrainoje, NSS pripažįsta, kad daugelis europiečių Rusiją laiko egzistencine grėsme, nors, kita vertus, pabrėžiama, kad Europa turi aiškų materialinį pranašumą prieš Maskvą (išskyrus

²⁰ Žr. 1 šaltinį.

²¹ Ten pat.

²² Monroe doktrina. (n. d.). Prieiga per internetą: <https://www.vle.lt/straipsnis/monroe-doktrina/>

²³ The Donroe Doctrine, Explained. (2026 m. sausio 27 d.). Prieiga per internetą: <https://youtu.be/CgMN4IPfDMI?si=9yJN0QZJbxpH05cV>

²⁴ Žr. 1 šaltinį.

²⁵ Žr. 10 šaltinį.

branduolinio ginklo sritį). Teigiama, kad JAV yra labai suinteresuotos derėtis dėl greito karo veiksmų Ukrainoje nutraukimo, kad būtų galima:

- stabilizuoti Europos ekonomiką,
- išvengti nepageidaujamo kovų eskalavimo,
- atkurti strateginį stabilumą su Rusija,
- sudaryti sąlygas Ukrainos kaip gyvybingos valstybės atstatymui²⁶.

Trumpai tariant, JAV turi greitai išspręsti karo Ukrainoje problemą, kad galėtų sutelkti savo pastangas į Indijos ir Ramiojo vandenyno regioną. Todėl Europa yra būtina partnerė, tačiau ji išgyvena pavojingą vidinę krizę, kuri kelia grėsmę jos egzistavimui.

Naujoje JAV strategijoje pateikiama savita **Artimųjų Rytų** vizija. Būdamos grynosios energijos eksportuotojos, **Jungtinės Valstijos gali nebeteikti pirmenybės šiam regionui**, kaip anksčiau, kai jis buvo svarbus išteklių šaltinis Amerikos ekonomikai. Dėl to Vašingtonas atsisako vadinamojo demokratijos eksporto į Artimuosius Rytus ir siekia kurti santykius su regiono valstybėmis vien sandorių pagrindu, ypač su Persijos įlankos monarchijomis.

NSS teigiama, kad pernelyg ilgai Amerikos politika **Afrikoje** buvo sutelkta į liberalios ideologijos įtvirtinimą ir skleidimą. Todėl JAV turėtų siekti bendradarbiauti su pasirinktomis šalimis, kad sumažintų konfliktų, skatintų abiem pusėms naudingus prekybinius santykius. JAV turėtų pereiti nuo į pagalbą orientuotų santykių su Afrika prie prekyba ir investicijomis pagrįstų santykių, pirmenybę teikiant partnerystei su pajėgiomis, patikimomis valstybėmis, įsipareigojusiomis atverti savo rinkas JAV prekėms ir paslaugoms²⁷.

Nusakant JAV politiką įvairiuose pasaulio regionuose, kiek ji išreikšta NSS ir NDS, galima teigti, kad Vašingtonas ir toliau sieks išlikti hegemonu, tačiau ketina būti mažiau geranoriškas ir „labdaringas“. Santykiai su pasauliu dabar jau atvirai grindžiami Amerikos ekonominės naudos ir geopolitinių interesų prioritetais, o ne „demokratijos eksportu“.

4. JAV diplomatinės retorikos pavyzdžiai: NSS skyrius, skirtas Europai, ir Marco Rubio kalba Miunchene

Europai skirta NSS dalis pasižymi lakoniškumu ir aiškiais formuluotėmis – kaip ir visas dokumentas. Atsižvelgiant į tai, kad retorika ir stilius yra labai įtaigios prasmės perdavimo priemonės, čia įdėtas Europai skirtos NSS dalies vertimas.

---

²⁶ Žr. 1 šaltinį.

²⁷ Ten pat.

Kitą šio skyriaus dalį sudaro 2026 m. vasario 14 d. Miunchene (Vokietija) JAV valstybės sekretoriaus Marco Rubio pasakytos kalbos ištrauka. Joje išsakomas gerokai draugiškesnis požiūris į Europą, nei iki tol skambėjo iš Trumpo lūpų ar išreikštas NSS. Rubio siekė švelninti konfrontaciją, sukeltą ankstesnės Trumpo administracijos politikos.

Europai skirtas NSS fragmentas: **Europos didybės skatinimas**²⁸

JAV pareigūnai įpratę pagrindinėmis Europos problemomis laikyti nepakankamas karines išlaidas ir ekonominę stagnaciją. Yra tiesos, tačiau tikrosios Europos problemos yra dar gilesnės.

Žemyninė Europa praranda savo dalį pasaulinio BVP – nuo 25 procentų 1990 m. iki 14 procentų šiuo metu – iš dalies dėl nacionalinių ir tarptautinių reglamentų, kurie kenkia kūrybiškumui ir darbštumui.

Tačiau ši ekonominė nuosmukį užgožia reali ir dar aiškesnė civilizacijos išnykimo perspektyva. Didesnės problemos, su kuriomis susiduria Europa, apima Europos Sąjungos ir kitų tarptautinių organizacijų veiklą, kenkiančią politinei laisvei ir suverenitetui, migracijos politiką, kuri transformuoja žemyną ir sukelia nesantaiką, žodžio laisvės cenzūrą ir politinės opozicijos slopinimą, mažėjančią gimstamumą ir nacionalinio identiteto bei pasitikėjimo savimi praradimą.

Jei dabartinės tendencijos tęsis, žemynas bus neatpažįstamas po 20 metų ar greičiau. Todėl neaišku, ar tam tikros Europos šalys turės pakankamai stiprias ekonomikas ir kariuomenes, kad išliktų patikimos sąjungininkės. Daugelis šių valstybių dabar stiprina savo pastangas šia kryptimi²⁹. Norime, kad Europa liktų europietiška, atgautų civilizacinį pasitikėjimą savimi ir atsiskyrė nuo nesėkmingo susitelkimo į dusinančią reguliavimą.

Šis pasitikėjimo savimi trūkumas labiausiai akivaizdus Europos santykiuose su Rusija. Europos sąjungininkės beveik visais atžvilgiais, išskyrus branduolinius ginklus, turi didelį pranašumą prieš Rusiją. Europos santykiai su Rusija dabar yra labai susilpnėję dėl Rusijos karo Ukrainoje, ir daugelis europiečių Rusiją laiko egzistencine grėsme. Europos santykių su Rusija valdymas reikalauja didelio JAV diplomatinio įsitraukimo, siekiant atkurti strateginio stabilumo sąlygas visame Eurazijos plote ir sumažinti konflikto tarp Rusijos ir Europos valstybių riziką.

Jungtinių Valstijų pagrindinis interesas yra derėtis dėl greito karo veiksmų Ukrainoje nutraukimo, siekiant stabilizuoti Europos ekonomiką, užkirsti kelią netyčiam karo eskalavimui ar išplėtimui ir atkurti strateginį santykių su Rusija stabilumą, taip pat sudaryti sąlygas Ukrainos atstatymui po karo, kad ji galėtų išlikti gyvybinga valstybė.

Ukrainos karas turėjo neigiamą poveikį – padidino Europos, ypač Vokietijos, priklausomybę nuo išorės. Šiandien Vokietijos chemijos įmonės stato didžiules perdirbimo gamyklas Kinijoje, naudoja rusiškas dujas, kurių negali gauti savo šalyje. Trumpo administracija susiduria su Europos pareigūnais, kurie puoselėja nerealius lūkesčius dėl karo [Ukrainoje]. Jie yra suformavę nestabilias mažumos vyriausybes, kurių daugelis trypia pagrindinius demokratijos principus, siekdamas nuslopinti opoziciją. Didelė europiečių dauguma nori taikos, tačiau šis noras neperteikiamas politikoje, daugiausia dėl to, kad vyriausybės žlugdo demokratinį procesus. Taikos siekis strategiškai svarbus Jungtinėms Valstijoms būtent todėl, kad Europos valstybės negali reformuotis, jei yra įstrigusios politinėje krizėje. Vis dėlto Europa išlieka strategiškai ir kultūriškai gyvybiškai svarbi Jungtinėms Valstijoms.

Transatlantinė prekyba išlieka vienu iš pasaulinės ekonomikos ir Amerikos klestėjimo ramsčių. Europos ekonomikos sektoriai – nuo gamybos iki technologijų bei energetikos – išlieka vieni iš stipriausių pasaulyje. Europoje atliekami pažangiausi moksliniai tyrimai ir veikia pirmaujančios pasaulyje kultūros institucijos. Mes negalime sau leisti nurašyti Europos – tai darydami save pasmerktume pralaimėti siekiant šios Strategijos tikslų.

Amerikos diplomacija turėtų toliau ginti tikrą demokratiją, saviraiškos laisvę ir be atodairos tvirtinti Europos tautų individualų charakterį bei istoriją. Amerika ragina savo politinius sąjungininkus Europoje skatinti šį dvasios atgimimą, o auganti patriotinių Europos partijų įtaka suteikia pagrindo dideliame optimizmui. Padėti Europai ištaisyti dabartinę jos trajektoriją – toks turėtų būti mūsų tikslas. Mums reikia stiprios Europos, kuri padėtų mums sėkmingai konkuruoti ir bendradarbiautų su mumis, kad joks priešininkas negalėtų dominuoti Europoje.

Suprantama, kad Amerika yra sentimentalai prisirišusi prie Europos žemyno – ir žinoma, prie Didžiosios Britanijos bei Airijos. Europos šalių ypatumai taip pat yra strategiškai svarbūs, nes mes pasikliaujame kūrybingais, pajėgiais, pasitikinčiais savimi demokratiniais sąjungininkais, kad sukurtume stabilumo ir saugumo sąlygas. Norime dirbti su susivienijusiomis šalimis, kurios nori atkurti savo buvusią didybę.

²⁸ Žr. 1 šaltinį.

²⁹ NSS parašyta: „Many of these nations are currently doubling down on their present path.“ Anglų k. „to double down“ yra iš kortų lošimo paimtas darinys, reiškiantis statymo dvigubimą, net jei tai rizikinga arba sulaukia neigiamos reakcijos. NSS kontekste tai reiškia pastangų didinimą palaikant esamas tendencijas. Reikia, suprastai, kad daugelis Europos valstybių ne tik nesipriešina, tačiau dar labiau stengiasi, ardydamos savo civilizacijos pamatus.

Ilgalaikėje perspektyvoje daugiau nei tikėtina, kad vėliausiai per kelis dešimtmečius kai kurių NATO narių gyventojų daugumos taps neeuropietiškos. Todėl lieka atviras klausimas ar tos šalys vertins savo vietą pasaulyje ir sąjungą su Jungtinėmis Valstijomis kaip tos valstybės, kurios pasirašė NATO chartiją.

Miuncheno saugumo konferencijoje valstybės sekretorius Rubio 2026 m. vasario 14 d. pasakė kalbą, kuriai auditorija plojo. Greta kitų dalykų Rubio pavadino JAV ir Europos ryšius „civilizaciniais“, teigdamas, kad abi pusės yra tos pačios „didžios ir kilnios civilizacijos“ įpėdinės. Jis pabrėžė krikščioniškus Europos pamatus bei kultūrinį palikimą, akcentavo Vakarų civilizacijos vienybę. Valstybės sekretorius paragino sąjungininkus kartu kurti naują Vakarų klestėjimo erą, „Naująjį Vakarų šimtmetį“ – atsisakant globalistinių struktūrų ir to, ką Rubio vadina „valdomu nuosmukiu (angl. *managed decline*).

Valstybės sekretoriaus Rubio kalbos ištrauka³⁰: „Mūsų pirmtakai pripažino, kad nuosmukis yra pasirinkimas. Tai buvo pasirinkimas, kurio jie atsisakė. Tai mes kartu darėme anksčiau ir tai prezidentas Trumpas bei Jungtinės Valstijos nori padaryti dar kartą dabar, kartu su jumis.

Todėl mes nenorime, kad mūsų sąjungininkai būtų silpni, nes tai mus silpnina. Mums reikia sąjungininkų, kurie gali apsiginti, kad joks priešininkas niekada nebūtų linkęs išbandyti mūsų kolektyvinės jėgos. Štai kodėl mes nenorime, kad mūsų sąjungininkus kamuotų kaltė ir gėda. Mums reikia sąjungininkų, kurie didžiutęsi savo kultūra ir paveldu, kurie suprastų, kad esame tos pačios didžios ir kilnios civilizacijos paveldėtojai, kurie kartu su mumis norėtų ir galėtų ją ginti.

Todėl mes nenorime, kad sąjungininkai teisintų sužlugusį *status quo*, užuot svarstę, ką būtina ištaisyti, nes mes Amerikoje nesame suinteresuoti būti mandagiais ir tvarkingais valdomo nuosmukio Vakaruose stebėtojais. Mes siekiame ne atsiskirti, o atgaivinti seną draugystę ir atnaujinti didžiausią civilizaciją žmonijos istorijoje. Mes norime atgaivintos sąjungos, kuri pripažintų, kad mūsų visuomenės kamavo ne tik bloga politika, bet ir beviltiškumas bei pasitenkinimo trūkumas. Sąjunga, kurios norime, nėra paralyžiuota neveiklumo dėl klimato kaitos, karo ir technologijų baimės. Mes norime sąjungos, kuri drąsiai veržtųsi į ateitį. Ir vienintelė mūsų baimė yra gėda, kad nepaliksimė vaikams savo tautų išdidesnių, stipresnių ir turtingesnių.“

Apibendrinimui tiktų palyginimas: NSS teiginiai apie Europą ir Rubio kalba Miunchene sąveikauja kaip „bloga“ ir „gera“ policininkų teiginiai. Atmetus stiliaus ir intonacijų skirtumus, tenka pripažinti, kad abiem komunikacijos atvejais žinia susiveda į NSS išdėstytus prioritetus³¹:

- atkurti stabilumą Europoje ir strateginį stabilumą su Rusija;
- suteikti galimybę Europai atsistoti ant kojų ir veikti kaip susivienijusių suverenių valstybių grupei, prisiimančiai atsakomybę už savo gynybą ir užgožiamai jokios priešiškos jėgos;
- Europos valstybėse ugdyti pasipriešinimą dabartinei Europos trajektorijai;

³⁰ Secretary of State Marco Rubio at the Munich Security Conference. (2026 m. vasario 14 d.). Prieiga per internetą: <https://www.state.gov/releases/office-of-the-spokesperson/2026/02/secretary-of-state-marco-rubio-at-the-munich-security-conference>

³¹ Žr. 1 šaltinį.

- atverti Europos rinkas amerikietiškomis prekėms ir paslaugoms bei užtikrinti sąžiningą JAV darbuotojų ir įmonių traktavimą;
- kurti sveikas Vidurio, Rytų ir Pietų Europos valstybes-nacijas per komercinius ryšius, ginklų pardavimą, politinį bendradarbiavimą ir kultūrinius bei švietimo mainus;
- užkirsti kelią NATO kaip nuolat besiplečiančios sąjungos suvokimui ir NATO plėtrai;
- raginti Europą imtis veiksmų kovojant su technologijų vagystėmis, kibernetiniu šnipinėjimu ir kita priešiška ekonomine praktika³².

5. Kokios yra NSS alternatyvos? Ar NSS - darbinis dokumentas?

NSS buvo gausiai komentuojama JAV ir visame pasaulyje. Šiame skyrelyje pateikiami įtakingos JAV tyrimų įstaigos - Brukingso instituto ekspertų komentarai³³. Jie glaustai nusako kai kuriuos svarbius NSS bruožus.

Danielis S. Hamiltonas, anksčiau dalyvavęs rengiant keletą tokių dokumentų, pareiškė, kad užsienio politikos specialistams **pateikiama mažai praktinių gairių**. Jo teigimu, „tai ne tiek strategijos teiginiai, kiek prezidento administracijos viduje esančių spaudimo grupių barometras. Kai skirtingi veikėjai kovoja, kad išsaugotų savo mėgstamus žodžius, nuoseklumas prarandamas. Teiginiai taip pat dažnai būna atitrūkę nuo bet kokių biudžeto realijų.

Biurokratinė kova atidėjo jos paskelbimą mėnesius. Prioritetai neatitinka išteklių. Administracija sumenkino užsienio ir nacionalinio saugumo politikos mechanizmus, reikalingus jos požiūriui įgyvendinti. Joks užsienio politikos specialistas, pradėdamas prezidentu, nenagrinės šio dokumento prieš imdamasis konkretaus veiksmo.

Šie dokumentai yra vertingi ne todėl, kad juose pateikiama „strategija“, o todėl, kad jie suteikia stebėtojams tam tikrų įžvalgų apie tai, kaip Trumpo administracija nori save pozicionuoti visuomenėje. Čia naujasis dokumentas yra naudingas, nes jame pagal Trumpo ideologiją pabrėžiamos grėsmės, kylančios JAV nacionaliniams interesams. „Masinė migracija“ laikoma pagrindine išorine grėsme Jungtinėms Valstijoms - didesne nei Kinija, Rusija ar terorizmas. O dokumento proza dažnai ir smarkiai važiuoja nuo skardžio, kai kalbama apie Europą, kuri, kaip teigiama, susiduria su „civilizaciniu ištrynimu“. Dokumente aiškiai nurodoma, kad pagrindinė transatlantinė takoskyra šiomis dienomis eina ne tarp Jungtinių Valstijų ir Europos, o tarp transatlantinių liberalų ir transatlantinių neliberalų³⁴.

Scottas R. Andersonas mano, kad naujoji NSS jau nebėra susitelkusi į didžiųjų valstybių konkurenciją, kuri būdinga ankstesnėms NSS: „Pirmosios kadencijos Trumpo ir Bideno administracijos Kinijos ir Rusijos

³² Šiame NSS punkte neminint Kinijos sakoma, kad Europos šalys turėtų veikti prieš Kinijos ekonominę politiką.

³³ Breaking down Trump's 2025 National Security Strategy. Brookings experts weigh in. (2025 m. gruodžio 8 d.). Prieiga per internetą: <https://www.brookings.edu/articles/breaking-down-trumps-2025-national-security-strategy/>

³⁴ Ten pat.

norą formuoti pasaulį, priešingą JAV vertybėms ir interesams, įvardijo kaip vieną iš pagrindinių užsienio politikos rūpesčių. Kinija buvo ilgalaikis iššūkis kovoje dėl pasaulinės įtakos, o Rusija buvo didelė grėsmė, aktyviai dalyvaujanti ardomojoje veikloje ir agresijoje. Naujoji NSS nė karto aiškiai nemini didžiųjų valstybių konkurencijos. Ji laikosi gerokai nuolaidesnio tono konkurentų atžvilgiu, iššūkiu įvardijant Europos santykių su Rusija valdymą ir darbą siekiant iš naujo subalansuoti Amerikos ekonominius santykius su Kinija³⁵.

Pavelas K. Baevas vertina NSS suformuluotą požiūrį į Rusiją: „Rusijos atsakomybė už agresiją prieš Ukrainą ignoruojama; vietoj to europiečiai kritikuojami dėl taikos proceso sabotažo. Tačiau Rusijos ambicijos būti traktuojamai kaip pasaulinė galia, kuri yra lygiavertė Jungtinėms Valstijoms, yra žlugdomos, o galios veiksnys, kuriuo grindžiamos šios ambicijos – strateginis branduolinis arsenalas – visiškai neminimas“³⁶.

Asli Aydintasbas bando konstruoti potencialios NSS po Trumpo akcentus: „Trumpo administracijos NSS yra dalykų, kurie reikalauja interpretacijos – nuo vietomis įžeidžiamo tono Europos atžvilgiu iki skaidraus noro normalizuoti santykius su Rusija. Kaip galėtų atrodyti kita NSS po Trumpo, kadangi pasaulis, kartu ir intelektinis klimatas, kuriame Bideno administracija parengė ankstesnę NSS dokumentą, jau nebeegzistuoja? Pavyzdžiui, Kinija nepralaimi ekonominės konkurencijos su Jungtinėmis Valstijomis.

Šiandien Vašingtonas daug mažiau pasitiki prielaidomis, kurios dešimtmečius grindė JAV užsienio politiką: neginčijama aljansų nauda, globalizacijos privalumais ir Amerikos kaip organizuojančios jėgos vaidmeniu.

Palikus nuošalyje dabartinės NSS pamokslus, būdingus kraštutinei dešinei, taip pat priešiškamą Europos sąjungininkams, kai kurie NSS elementai kyla iš struktūrinių pokyčių, kurie išliks ilgiau nei Trumpas. Nauja NSS turėtų kovoti su geopolitiniu ir vidaus kraštovaizdžiu, kuriems būdingas nesaugumas, o ne atkurti ankstesnę Amerikos viršenybės idėją. Ji turėtų pripažinti, kad JAV įtaka yra ribota; kad didžiųjų valstybių konkurencija yra susipynusi su ekonomine tarpusavio priklausomybe; ir kad senoji Amerikos lyderystės architektūra susilpnėjo net tarp partnerių. Naujoji NSS turėtų spręsti imigracijos klausimą.

Būsimoji NSS – galbūt net ir vadovaujant Demokratų partijos administracijai – greičiausiai išlaikytų kai kurias Trumpo eros temas: ginklavimosi naštos perkėlimą sąjungininkams, tarptautinių institucijų kritiką, siauresnę JAV interesų apibrėžimą ir ekonominių interesų svarbą. Tačiau sunku įsivaizduoti grįžimą prie Bideno eros JAV lyderystės rėmų, demokratijos kovos prieš autokratijas lozungo, taip pat ideologinės konfrontacijos su Kinija ir Rusija. Amerikos galia neabejotinai išliktų reikšminga, tačiau ją reikėtų naudoti atsargiau, vadovaujantis ekonominiu realizmu ir aiškiau suvokiant ribas“³⁷.

---

³⁵ Žr. 33 šaltinį.

³⁶ Ten pat.

³⁷ Ten pat.

Apskritai galima sakyti, kad NSS yra labiau politinis, o ne darbinis dokumentas. Tačiau politiniu lygmeniu išsakyti teiginiai signalizuoja apie pokyčius: Kinija ir toliau laikoma grėsme, bet su Rusija siekiama strateginės partnerystės. Kadangi naujosios NSS pasaulėžiūra gerokai nukrypusi nuo to, kuo vadovavosi JAV užsienio politika pastarąjį dešimtmetį, tai gali pranašauti didesnius strategijų pokyčius ateityje. Tačiau svarbiais klausimais, tokiais kaip Taivanas ir NATO, NSS labiau signalizuoja apie tęstinumą nei apie jo nebuvimą.

6. Įtampa tarp JAV ir Europos dėl Grenlandijos

2026 m. pradžioje, po Venesuelos diktatoriaus Maduro nuvertimo ir išgabenimo į JAV, tarp Jungtinių Valstijų ir ES įsiplieskė diplomatinis konfliktas dėl Grenlandijos, kilęs Baltiesiems rūmams signalizavus, kad JAV gali neatsisakyti karinės jėgos naudojimo siekiant užvaldyti salą (2026 m. sausio 6 d.)³⁸.

Konfliktas buvo eskaluojamas: kelios ES šalys pasiuntė nedidelius karinius pajėgumus į Grenlandiją, o Trumpas pagrasino toms šalims įvesti muitus, jeigu JAV nesusitars su Danija dėl Grenlandijos. Įtampa atslūgo po Trumpo pokalbio su NATO generaliniu sekretoriumi Marku Rutte ir JAV derybų su Danija pradžios. Sausio 21 d. Trumpas atšaukė ketinimus įvesti muitus „prasikaltusioms“ ES valstybėms³⁹.

JAV bandymai užvaldyti Grenlandiją siekia XIX a.

Grenlandija yra autonominė Danijos teritorija – daugiau nei 2 mln. km² ploto sala su maždaug 56 tūkst. gyventojų, sostinė – Nukas (Nuuk)⁴⁰. Grenlandijos gyventojai yra Danijos Karalystės piliečiai, todėl jie kartu yra ir Europos Sąjungos piliečiai, nors pati Grenlandija 1985 m. išstojo iš ES (tada Europos Bendrijos) ir dabar turi specialų asocijuotos ES užjūrio teritorijos statusą⁴¹.

1867 m. buvęs izdo sekretorius Robertas J. Walkeris, padėjęs tarpininkauti sudarant susitarimą dėl Aliaskos pirkimo iš Rusijos, rekomendavo, kad JAV įtrauktų Grenlandiją ir Islandiją, kurios abi tuo metu priklausė Danijai, į galimą JAV plėtros sąrašą. Tačiau oficialus pasiūlymas Danijai nebuvo pateiktas⁴².

1910 m. tuometinis JAV ambasadorius Danijoje Maurice'as Francisas Eganas pasiūlė JAV **atiduoti Danijai Filipinų Mindanao salą**, kuri tuo metu buvo JAV teritorija, mainais už Grenlandiją ir Danijos koloniją Karibų jūroje (1754–1917 m.), kurią sudarė Mergelių salos (Šv. Tomo, Šv. Jono ir Šv. Kryžiaus salos). 1917 m. pastarąją teritoriją Danija pardavė JAV už 25 mln. JAV dolerių auksu (pagal dabartinį kursą tai sudarytų 650 mln. JAV dolerių)⁴³.

Antrojo pasaulinio karo metu Vokietijai įsiveržus į Daniją, JAV prisiėmė atsakomybę už Grenlandijos gynybą ir dislokavo ten savo pajėgas. 1946 m. JAV prezidentas Harry Trumanas pasiūlė Danijai parduoti Grenlandiją už 100 mln. JAV dolerių (šios dienos kursu tai sudarytų apie 1,6 mlrd. JAV dolerių). Pagal vieną iš sandorio projektų, JAV vyriausybė svarstė pirkti iš Danijos tikrai kariniu požiūriu svarbias teritorijas, **mainais perleidžiant ekvivalentiško dydžio naftingas teritorijas Aliaskoje**⁴⁴. Danija nepriėmė pasiūlymo.

³⁸ Maher, K., Atwood, K. (2026 m. vasario 6 d.). White House discussing 'options' to acquire Greenland, says military use isn't off the table. Prieiga per internetą: <https://edition.cnn.com/2026/01/06/politics/us-options-greenland-military>

³⁹ Boak, J. et al. (2026 m. sausio 21 d.). Trump cancels tariff threat over Greenland, says NATO agreed to 'framework' of future Arctic deal. Prieiga per internetą: <https://www.wral.com/news/ap/a2f3f-trump-cancels-tariff-threat-over-greenland-says-nato-agreed-to-framework-of-future-arctic-deal/>

⁴⁰ Grenlandija. (n. d.). Prieiga per internetą: <https://www.vle.lt/straipsnis/grenlandija/>

⁴¹ Facts about Greenland. (n. d.) Prieiga per internetą: <https://www.norden.org/en/information/facts-about-greenland>

⁴² Harvey, L. (2026 m. sausio 7 d.). The US has tried to acquire Greenland before – and failed. Prieiga per internetą: <https://edition.cnn.com/2026/01/07/politics/us-greenland-trump-denmark-history-hnk>

⁴³ Ten pat.

⁴⁴ Reamer, D. (2026 m. sausio 25 d.). When America considered trading part of Alaska for Greenland. Prieiga per internetą: <https://www.adn.com/alaska-life/2026/01/25/when-america-briefly-considered-trading-part-of-alaska-for-greenland/>

Trumpas pirmą kartą viešai išreiškė susidomėjimą Grenlandijos pirkimu per savo pirmąją kadenciją 2019 m., potencialų pirkimą palygindamas su „dideliu nekilnojamojo turto sandoriu“. Tačiau Grenlandijos ir Danijos valstybinė administracija greitai atmetė šią idėją, tvirtindamos, kad sala neparduodama.

Netrukus po pergalės 2024 m. rinkimuose Trumpas ėmė kartoti savo pirmosios kadencijos pasiūlymą įsigyti Grenlandiją, kurį Danija atmetė. 2025 m. sausio mėn. jis surengė spaudos konferenciją savo rezidencijoje Mar-a-Lago, Floridoje, kurioje **neatmetė karinių veiksmų**, siekiant perimti Grenlandijos kontrolę⁴⁵

Jungtinėms Valstijoms nuvertus Venesuelos diktatorių Maduro, prezidento Trumpo administracija grįžo prie anksčiau eskaluotos temos: JAV turėtų užvaldyti Grenlandiją – tariamai Amerikos nacionalinio saugumo sumetimais. Danijos ir Grenlandijos ministrai pirmininkai Mette Frederiksen ir Jensas-Frederikas Nielsenas pasipriešino JAV pretenzijoms, pabrėždami Danijos ir Grenlandijos suverenitetą⁴⁶.

Trumpas argumentavo, kad JAV reikmė valdyti Grenlandiją kyla iš to, kad Danija nesugebėsianti apginti Grenlandijos nuo Rusijos ir Kinijos. Tačiau Ameriką ir Daniją sieja gynybos sutartis, pagal kurią JAV gali neribotai didinti saloje karių skaičių⁴⁷.

2026 m. sausio 6 d. Baltieji rūmai pareiškė, kad Trumpas svarsto įvairias galimybes Amerikai įsigyti Grenlandiją, **neatmetant ir JAV karinės jėgos panaudojimo**⁴⁸.

2026 m. sausio 15 d. NATO narės nusiuntė karinius junginius, dalyvausiančius pratybose Grenlandijoje, taip išreiškė solidarumą su Danija ir pademonstravo pasirėmimą ginti salą: Prancūzija – 15 karių, Vokietija – 13, Švedija – 3, Norvegija – 2, Suomija – 2, Jungtinė Karalystė – 1, Nyderlandai – 1⁴⁹. Sausio 19 d. Danija papildomai dislokavo Grenlandijoje 200 karių⁵⁰.

2026 m. sausio 17 d. JAV prezidentas **Trumpas pagrasino nuo vasario 1 d. įvesti papildomus 10 proc. importo muitus aštuonioms Europos šalims**. Muitais turėjo būti apmokestintos Danija ir ją palaikančios šalys: Suomija, Prancūzija, Vokietija, Nyderlandai, Norvegija, Švedija ir Jungtinė Karalystė (JK). Jei susitarimas dėl Grenlandijos įsigijimo iš Danijos nebūtų pasiektas, nuo birželio 1 d. muitai minėtoms šalims pakiltų iki 25 proc.^{51, 52}

Prezidento Trumpo retorika dėl Grenlandijos kėlė įtampą tarp NATO partnerių, kuri pasiekė viršūnę per ekonomikos forumą Davose, vykusį 2026 m. sausio 19–23 d.⁵³ Ten Trumpas 2026 m. sausio 21 d. pasakė kalbą, kurioje aštriai kritikavo Europą. Jis argumentavo, kad Grenlandija yra būtina JAV nacionaliniam saugumui užtikrinti dėl Rusijos ir Kinijos keliamos grėsmės Arktyje. Esą **Danija negalinti pati apginti salos** ir JAV per ilgai subsidijavo Daniją. Trumpas užsiminė apie Grenlandijos perėmimą: „Viskas, ko mes prašome, tai gauti Grenlandiją, įskaitant nuosavybės teisę, nes norint ją apginti, reikia nuosavybės. Jos

⁴⁵ Žr. 42 šaltinį.

⁴⁶ Wolff, G. (2026 m. sausio 7 d.). Greenland is not marginal: the US takeover threat is a strategic test for Europe. Prieiga per internetą: <https://www.bruegel.org/first-glance/greenland-not-marginal-us-takeover-threat-strategic-test-europe>

⁴⁷ U.S. Security Cooperation with Denmark. (2025 m. sausio 20 d.). Prieiga per internetą: <https://www.state.gov/u-s-security-cooperation-with-denmark>

⁴⁸ Holland, S. et al. (2026 m. sausio 7 d.). Trump discussing how to acquire Greenland, US military always an option, White House says. Prieiga per internetą: <https://www.reuters.com/world/trump-advisers-discussing-options-acquiring-greenland-us-military-is-always-an-2026-01-06/>

⁴⁹ European troops arrive in Greenland as talks with US hit wall over future. (2026 m. sausio 15 d.). Prieiga per internetą: <https://www.aljazeera.com/news/2026/1/15/european-troops-arrive-in-greenland-as-talks-with-us-hit-wall-over-future>

⁵⁰ Kirby, P. (2026 m. sausio 15 d.). European military personnel arrive in Greenland as Trump says US needs island. Prieiga per internetą: <https://www.bbc.com/news/articles/cd0ydvxpejo>

⁵¹ Meredith, S. Here are the European exporters most exposed if Trump's Greenland tariffs kick in. (2026 m. sausio 19 d.). Prieiga per internetą: <https://www.cnbc.com/2026/01/19/trump-greenland-tariffs-exposed-exporters-europe.html>

⁵² Mackintos, T., Wilson, T. (2026 m. sausio 20 d.). Trump says he will '100%' carry out Greenland tariffs threat, as EU vows to protect its interests. Prieiga per internetą: <https://www.bbc.com/news/articles/c4g5345ylk0o>

⁵³ Pandey, A. (2026 m. sausio 20 d.). WEF in Davos: Is Greenland the wake-up call Europe needed? Prieiga per internetą: <https://www.dw.com/en/wef-davos-trump-european-union-greenland-trade-tariffs-nato/a-75584471>

negalima ginti nuomos sutartimi. Teisiškai tokiu būdu tai nėra apginama. Visiškai. Antra, kas po galais nori ginti licencijos sutartį ar nuomos sutartį dideliame ledo gabalui vandenyno viduryje, kai karo atveju didžioji dalis veiksmo vyktų ant to ledo gabalo?“⁵⁴

Tą pačią dieną (sausio 21-ąją) Trumpas susitiko su NATO generaliniu sekretoriumi Rutte. Abi pusės teigė, kad neva sutartos „būsimo sandorio gairės“ dėl saugumo ir mineralų gavybos Arktyje. **JAV prezidentas pareiškė, kad Amerika nenaudos Grenlandijoje jėgas ir baudžiamieji muitai Europos valstybėms nebus įvesti**⁵⁵.

Įtampa dėl Grenlandijos aprimo, tačiau derybos tarp JAV, Danijos ir Grenlandijos dar nebaigtos, pasiekti tik preliminarūs susitarimai⁵⁶. **Danijos premjerė 2026 m. vasario 17 d. teigė, kad Trumpo siekiai dėl Grenlandijos nepasikeitė**, nors derybos vyksta⁵⁷.

Prieš Miuncheno saugumo konferenciją, kuri vyko 2026 m. vasario 13–15 d.⁵⁸, **NATO paskelbė, kad pradeda nuolatinę karinę misiją „Arkties sargybinis“ (Arctic Sentry)**, kurios tikslas yra padidinti regiono saugumą⁵⁹.

Keli **Bruegel**⁶⁰ analitinio centro autoriai aptarė įvairius Europos reakcijos į Grenlandijos krizę aspektus. Pasak **Guntramo Wolfo**, galima palaukti, tikintis, kad JAV institucijos ir Konstitucija apribos Trumpo užsienio politikos avantiūras. Tačiau tai pasyvi ir todėl rizikinga strategija. Kadangi JAV kariai jau yra Grenlandijoje, Pitufiko bazėje, JAV iš principo būtų lengva užgrobti salą⁶¹.

Šaltojo karo metu Grenlandijoje buvo dislokuota beveik 10 tūkst. JAV karių pagal 1951 m. gynybos susitarimą, kuris vis dar įpareigoja JAV ir Daniją ginti Grenlandiją⁶².

Pasak Wolfo, galimas ryžtingesnis variantas: rimtas ES bendradarbiavimas su Danija ir Grenlandijos vyriausybe, galintis apimti papildomų Europos karinių pajėgų siuntimą į Grenlandiją. Tai būtų ne vien politinis signalas, kadangi **karinė jėga objektyviai būtina siekiant apsaugoti Grenlandiją** nuo įvairių grėsmių tuo metu, kai dėl Arkties vis labiau varžosi NATO, Rusija ir Kinija⁶³.

⁵⁴ Rana, U. (2026 m. sausio 21 d.). Read the full transcript of Donald Trump's speech at Davos. Prieiga per internetą: <https://globalnews.ca/news/11623027/read-full-transcript-donald-trump-speech-davos/>

⁵⁵ Power, J. (2026 m. sausio 21 d.). Trump drops tariff threat, says he won't take Greenland by force. Prieiga per internetą: <https://www.aljazeera.com/news/2026/1/21/trump-nixes-european-tariff-threats-over-greenland-after-nato-chief-talks>

⁵⁶ Shelton, J. (2026 m. vasario 7 d.). Greenland, Denmark say US talks positive but future unclear. Prieiga per internetą: <https://www.dw.com/en/greenland-foreign-minister-vivian-motzfeldt-us-talks-trump-sovereignty/a-75857039>

⁵⁷ Danish PM says Trump's desire over Greenland still 'the same' despite ongoing talks. (2026 m. vasario 17 d.). Prieiga per internetą: <https://www.vetromebel.com/17-186971-danish-pm-says-trumps-desire-over-greenland-still-the-same-despite-ongoing-talks/>

⁵⁸ Munich Security Conference 2026. (n. d.). Prieiga per internetą: <https://securityconference.org/en/msc-2026/>

⁵⁹ NATO Secretary General outlines new activity - Arctic Sentry - ahead of Defence Ministers meeting (2026 m. vasario 11 d.). Prieiga per internetą: <https://www.nato.int/en/news-and-events/articles/news/2026/02/11/nato-secretary-general-outlines-new-activity-arctic-sentry-ahead-of-defence-ministers-meeting>

⁶⁰ Bruegel (angl. Brussels European and Global Economic Laboratory) yra Briuselyje įsikūręs įtakingas Europos ekonominių tyrimų centras (vadinamasis *think tank*), įsteigtas 2005 m. Bruegel veikia kokybę kas 3 metus vertina (audituoja) nepriklausomi ekspertai. Žr.: 2025 Bruegel 7th Triennial Review. (n. d.) Prieiga per internetą: <https://www.bruegel.org/sites/default/files/2025-12/RTF%20REPORT%202025.pdf>

⁶¹ Žr. 46 šaltinį.

⁶² Šalis, kuri nepasigailėjo palikusi ES. (2017 m. kovo 13 d.). Prieiga per internetą: <https://www.delfi.lt/news/daily/world/salis-kuri-nepasigailėjo-palikusi-es-73979264>

⁶³ Žr. 46 šaltinį.

Grenlandijos saugumo negali garantuoti viena Danija. **ES turi tinkamą karinę priemonę - ES greito dislokavimo pajėgas**, veikiančias nuo 2025 m. ir susidedančias iš 5 tūkst. karių⁶⁴. Pajėgas reikėtų aktyvuoti, susitarus su Kopenhaga ir Nuku. Tai būtų signalas, kad ES įsipareigojusi Grenlandijos teritoriniam vientisumui. Ginkluotas Europos veikimas galėtų paskatinti rimtas derybas su JAV.

Anot Wolffo, JAV galėtų aneksuoti Grenlandiją nepaisant Europos karių dislokavimo, bet tokia operacija būtų daug sudėtingesnė ir gerokai skirtusi nuo JAV veiksmų Venesueloje. Net ir be ginkluoto susidūrimo, JAV į nelaisvę paimtų artimiausių sąjungininkų karių vaizdas būtų pakankamas, kad sugriautų JAV patikimumą, suterštų Jungtinių Valstijų tarptautinę reputaciją ir padarytų didelę neigiamą įtaką. Tokiam kariniam nuotykiui Trumpas turėtų gauti Kongreso leidimą ir pritarimą finansavimui. Mažai tikėtina, kad dauguma JAV senatorių patenkintų Trumpo tuštybę ir didybės iliuzijas bei paremtų operaciją, kuri sunaikintų NATO, paliktų JAV izoliuotas ir atneštų didžiulę pergalę tokiems strateginiams konkurentams kaip Kinija ir Rusija⁶⁵.

2026 m. sausio 7 d., prieš įtampos dėl Grenlandijos (taigi ir NATO krizės) paaštrėjimą publikuotos Wolffo **rekomendacijos buvo įgyvendintos ne ES konfrontuojant su JAV, o jungtinėmis NATO pajėgomis** vasarį pradėjus minėtą operaciją „Arkties sargybinis“.

Kai Trumpas atsisakė at mesti JAV jėgos panaudojimą Grenlandijoje (paskutinį kartą jis tai pasakė sausio 9 d.), Danijos ir Grenlandijos ministrai pirmininkai griežtai pareiškė, kad Trumpo grasinimai nepriimtini. Didžiųjų Europos valstybių: Prancūzijos, Vokietijos, Italijos, Lenkijos, Ispanijos, JK vadovai juos visiškai palaikė⁶⁶.

Už gynybą ir kosmosą atsakingas Europos Komisijos narys Andrius Kubilius pareiškė, kad JAV karinių veiksmų Grenlandijoje atveju NATO privalėtų ginti Daniją pagal NATO sutarties 5-ąją str. ir tai reikštų NATO pabaigą⁶⁷.

Bruegel analitikas **Jacobas Kirkegaardas** mano, kad tokia **Europos strategija siekia paveikti ne Trumpo administraciją, o JAV Kongresą**. Tikimasi, kad Kongrese atsirastų dauguma, galinti suvaldyti Trumpo planus dėl Grenlandijos ir apsaugoti NATO nuo žlugimo⁶⁸. Ši prielaida kažkiek pasitvirtino, kai sausio 8 d. JAV Senatas balsavo dėl rezoliucijos, kuria aiškiai pareikalauta, kad po JAV intervencijos Venesueloje būtinas Kongreso pritarimas tolesniems JAV kariniams veiksams. Visgi Trumpui paspaudus senatorius respublikonus, rezoliucija galiausiai buvo atmesta⁶⁹.

Kirkegaardas mano, kad balsavimas Kongrese galėtų sumažinti karinio išpuolio riziką. Kongresas tikriausiai imtųsi veiksmų, primindamas savo išskirtinę teisę paskelbti karą – šiuo atveju JAV sąjungininkei.

Karinio išpuolio idėja yra labai nepopuliari tarp amerikiečių, o tai svarbu prieš JAV vidurio kadencijos rinkimus 2026 m. lapkritį. 2026 m. sausio mėn. tik 8 proc. apklaustų amerikiečių sakė, kad pritarų

⁶⁴ Common Security and Defence Policy: EU Rapid Deployment Capacity becomes operational. (2020 m. gegužės 20 d.). Prieiga per internetą: https://www.eeas.europa.eu/eeas/common-security-and-defence-policy-eu-rapid-deployment-capacity-becomes-operational_en

⁶⁵ Žr. 46 šaltinį.

⁶⁶ Joint Statement on Greenland. (2026 m. sausio 6 d.). Prieiga per internetą: <https://www.elysee.fr/en/emmanuel-macron/2026/01/06/joint-statement-on-greenland>

⁶⁷ Greenland says it cannot accept US takeover 'under any circumstances'. (2026 m. sausio 12 d.). Prieiga per internetą: <https://www.theguardian.com/world/2026/jan/12/greenland-cant-under-any-circumstances-accept-us-takeover-and-is-boosting-defences>

⁶⁸ Kirkegaard, J. (2026 m. sausio 9 d.). Why US designs on Greenland will ultimately end in compromise. Prieiga per internetą: <https://www.bruegel.org/first-glance/why-us-designs-greenland-will-ultimately-end-compromise>

⁶⁹ Breslow, J. (2026 m. sausio 14 d.). Senate Republicans block Venezuela war powers resolution. Prieiga per internetą: <https://www.npr.org/2026/01/14/g-s1-106093/senate-war-powers-venezuela>

galimam karinės jėgos panaudojimui Grenlandijos kontrolei perimti, o 73 proc. tam prieštarautų. Salos pirkimui pritartų 28 proc., prieštarautų 45 proc.⁷⁰

Grenlandijos pirkimas suteikia tam tikros erdvės diplomatinėms deryboms, tačiau sandorio sėkmė yra abejotina. Grenlandai nenori būti traktuojami kaip prekė. Prieš priimant bet kokį JAV pasiūlymą turėtų būti surengtas referendumas dėl nepriklausomybės nuo Danijos.

2026 m. sausio duomenimis, 85 proc. grenlandų nenori, kad jų sala taptų JAV dalimi, ir tik 6 proc. gyventojų pritaria šiai idėjai⁷¹.

Danijos socialinės apsaugos sistema, taikoma Grenlandijoje, daugeliu atžvilgių yra gerokai pranašesnė už tą, kuria gali naudotis JAV užjūrio teritorijos. Sveikatos priežiūros draudimas yra visuotinis ir nemokamas. Aukštasis mokslas nemokamas, studentams mokamos mėnesinės vyriausybės stipendijos. Mokamos motinystės / tėvystės atostogos trunka apie 52 savaites.

Skurdo lygis Grenlandijoje yra daug mažesnis nei kažkada prijungtose JAV teritorijose: Amerikos Samoa, JAV Mergelių Salose, Puerto Rike ar Guame, o vidutinės pajamos didesnės. Metinė Danijos dotacija Grenlandijai siekia beveik 10 tūkst. eurų vienam gyventojui. Prisijungimas prie JAV grenlandams gali būti ne toks patrauklus, kaip mano Trumpo administracija⁷².

Bruegel analitikai **Moreno Bertoldi ir Marco Buti** pateikė rekomendacijas ES ir Danijos deryboms su JAV dėl Grenlandijos⁷³. Ekspertai rėmėsi prekybos derybų tarp ES ir JAV patirtimi⁷⁴. Autoriai suformulavo tris „ne“.

Pirma, ko nereikėtų daryti – **nekurti ir nesiderėti remiantis optimistiniu scenarijumi**. Trumpas dažniausiai elgiasi tiksliai pagal savo deklaruojamus ketinimus arba juos viršija. Pasikliauti, kad Trumpas pasitrauks, būtų klaida. Grenlandijos atveju ES turi priimti jo grasinimus dėl aneksijos tiesiogine prasme. (Autoriai rekomenduoja nepasikliauti TACO; ši žargoniška santrumpa reiškia *Trump always chickens out* – Trumpas galiausiai visada pasitraukia.)

Antra – niekada nedaryti esminių nuolaidų, remiantis kitos pusės pažadais, kad ji padarys nuolaidų derybų proceso metu. Būtent tokią klaidą ES padarė 2025 m. balandį, kai ne tik sutiko su 10 proc. baziniu maitu mainais už 20 proc. abipusių maitų atidėjimą, bet ir sutiko su 25 proc. maitais plienui ir aliuminiui, įšaldydama savo atsakomąsias priemones kaip geros valios ženklą būsimoms deryboms.

Plėtojant instrukcijas dėl antrojo „ne“ – esminės nuolaidos mainais už pažadus dėl proceso – Danija ir jos Europos sąjungininkės neturėtų sutikti, pavyzdžiui, su referendumu dėl Grenlandijos ateities mainais už neaiškios baigties derybas dėl didesnių NATO įsipareigojimų Grenlandijos gynybai⁷⁵.

⁷⁰ Hayes, A. (2026 m. sausio 15 d.). Most Americans remain opposed to seizing Greenland with military force. Prieiga per internetą: <https://today.yougov.com/politics/articles/53897-most-americans-remain-opposed-to-seizing-greenland-with-military-force>

⁷¹ Greenlanders overwhelmingly oppose becoming part of the United States, poll shows. (2026 m. sausio 29 d.). Prieiga per internetą: <https://www.reuters.com/world/poll-shows-85-greenlanders-do-not-want-be-part-us-2025-01-29/>

⁷² Žr. 68 šaltinį.

⁷³ Bertoldi, M., Buti, M. (2026 m. sausio 8 d.). Three 'don'ts' to protect Greenland from Trump. Prieiga per internetą: <https://www.bruegel.org/first-glance/three-donts-protect-greenland-trump>

⁷⁴ Ten pat.

⁷⁵ Ten pat.

Trečia, ko nedaryti - niekada nepasikliauti jokių susitarimų kaip galutiniu. Nenuspėjami Trumpo pageidavimai kartu su strateginiu spaudimu, pavyzdžiui, dėl skaitmeninių paslaugų, lėmė derybų dėl prekybos susitarimo nuostatų, kurias ES laikė išspręstomis, atnaujinimą.

Besiplėtojant krizei tarp JAV ir ES, jau minėtas autoritetingas Amerikos geopolitikos ekspertas, *Stratfor* ir *Geopolitical Futures* analitikas Friedmanas pareiškė, kad jis nesupranta Trumpo veiksmų: „Nematau jokio pavojaus, kad NATO uždraustų ar galėtų uždrausti JAV patekti į Grenlandiją. Galėčiau suprasti šį Trumpo žingsnį, jei kiltų pavojus, kad Europa uždraus tokią prieigą. Tačiau taip neįvyko ir mažai tikėtina, kad įvyks. Jei taip atsitiktų, JAV galėtų lengvai perimti salos kontrolę. Todėl negaliu paaiškinti, kodėl kyla transatlantinių santykių krizė. Gali būti, kad Trumpas naudoja šiuo klausimu, kad nutrauktų JAV ryšius su NATO, bet nematau to kaip racionalaus ketinimo. <...> Jei tai yra jo ketinimas, yra lengvesnių būdų tikslui pasiekti. Pripažįstu, kad buvau linkęs paaiškinti Trumpo veiksmus, o ne pripažinti, kad jų nesuprantu, bet faktas yra tas, kad negaliu jų suprasti“⁷⁶.

Apibendrinant, JAV ir ES santykių krizė kartu buvo išbandymas NATO, galėjęs privesti prie šios organizacijos žlugimo. NATO veiksmai – misija „Arkties sargybinis“ – šiek tiek sumažino įtampą: Trumpui buvo pasiųstas signalas, kad NATO veiksnius, juolab, kad misijos vadavietė yra JAV. Grenlandijos suverenitetas svarbus ES ne vien politiškai, bet ir ekonomiškai – atsižvelgiant į salos naudingąsias iškasenas. Kol kas nėra aišku, kuo baigsis tebesitęsiančios derybos tarp JAV bei Danijos ir Grenlandijos. Galimos poveikio priemonės grenlandams, kurias JAV jau deklaravo: referendumo dėl atsiskyrimo nuo Danijos skatinimas, išmokos vietiniams gyventojams.

7. Venesuela: degradavusi naftos išteklių gigantė

Pastarąjį pusšimtį metų JAV naftos ir dujų sektorius labai priklausė nuo kelių veiksmų, tarp kurių būtina išskirti perdirbimo grandį – gamyklas, išsidėsčiusias Meksikos įlankos⁷⁷ šiaurinėje pakrantėje. Šios gamyklos, kartais vadinamos „Drakonų žiedu“⁷⁸, vartoja Venesuelos ir Kanados naftą. Žaliavų atžvilgiu taip pat yra svarbūs:

- Artimieji Rytai su milžiniškais telkiniais, kuriuos eksploatuojant reikia atsižvelgti į OPEC⁷⁹ diktuojamas kainas ir kvotas;
- pačios Jungtinės Valstijos – iš pradžių kaip didžiulės importuotojos, vėliau kaip skalūnų dujų eksportuotojos⁸⁰.

⁷⁶ Friedman, G. (2026 m. sausio 19 d.). Confession: I Can't Figure Out Trump's Latest Move. Prieiga per internetą:

<https://geopoliticalfutures.com//pdfs/confession-i-cant-figure-out-trumps-latest-move-geopoliticalfutures-com.pdf>

⁷⁷ 2025 m. sausio 20 d. prezidentas Trumpas pasirašė įsaką, kuriuo Meksikos įlankos plotas, apimantis JAV kontinentinį šelfą, pervadintas Amerikos įlanka. Žr.: Gulf of America Day, 2025. (2026 m. vasario 9 d.). Prieiga per internetą: <https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/2025/02/gulf-of-america-day-2025/>

⁷⁸ The New Resource Triangle: Venezuela, Canada, Greenland. It's Not Politics. (2026 m. sausis.). Prieiga per internetą:

https://youtu.be/ei6sf6q4UAA?si=iO8Y1Aih82SpY_26

⁷⁹ OPEC. (n. d.). Prieiga per internetą: <https://www.vle.lt/straipsnis/opec/>

⁸⁰ Žr. 78 šaltinį.

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

Į Meksikos įlankos „Drakonų žiedą“ iš Kanados šiaurėje ir Venesuelos pietuose gabenama sunkioji nafta, dėl kurios perdirbimo šalys konkuruoja. Tai tiršta žaliava, kuriai reikia sudėtingų technologijų, bet tinkamomis sąlygomis jos perdirbimas duoda pelno. Minėtos šalys turi milžiniškas sunkiosios naftos atsargas ir yra santykinai arti didžiulių, sudėtingų „Drakonų žiedo“ naftos perdirbimo gamyklų. Jos buvo projektuojamos taip, kad galėtų apdoroti būtent tokio tipo žaliavą⁸¹.

Statistiškai Venesuela yra energetikos supervalstybė. Ji turi vienus didžiausių išvalgytų naftos telkinių pasaulyje, tačiau pagal naftos gavybos apimtį yra vos 21-oje vietoje.

1 lentelė. Išvalgytos naftos atsargos pagal šalis, 2025 m.
© Worldometer⁸²

Šalis	Naftos telkiniai, mlrd. barelių⁸³	Pasaulinių atsargų dalis, proc.
Venesuela	303,008	17,17
Saudo Arabija	267,230	15,14
Iranas	208,600	11,82
Kanada	163,108	9,24
Irakas	145,019	8,22
Jungtiniai Arabų Emyratai	113,000	6,40
Kuveitas	101,500	5,75
JAV	83,730	4,74
Rusija	80,000	4,53
Libija	48,363	2,74
Nigerija	37,500	2,12
Kazachstanas	30,000	1,70

2 lentelė. Naftos gavyba pagal šalis, 2024 m.
© Worldometer⁸⁴

Šalis	Naftos gavyba, barelių per dieną
JAV	22 844 371
Saudo Arabija	10 872 023
Rusija	10 533 244
Kanada	5 996 888
Kinija	5 334 336
Iranas	4 626 733
Jungtiniai Arabų Emyratai	4 514 224
Irakas	4 505 283
Brazilija	4 277 066
Kuveitas	2 776 206
Meksika	2 010 520
Norvegija	2 006 874
Venesuela	902 651

Venesueloje dideli sunkiosios naftos telkiniai yra Orinoko upės baseine. Tačiau dėl nepakankamų investicijų, netinkamo valdymo ir vėlesnių tarptautinių sankcijų, susijusių su šalies politine ir ekonomine krize, **naftos sektoriaus plėtra sustojo.**

⁸¹ Ten pat.

⁸² Worldometer. Oil Reserves by Country (2025). (n. d.). Prieiga per internetą: <https://www.worldometers.info/oil/oil-reserves-by-c>

⁸³ Barelis, (angl. barrel - statinė), bbl, colinės sistemos tūrio vienetas, 1 bbl = 42 galonai = 0,158987 m³ = 158,987 l

⁸⁴ Worldometer. Oil Production by Country (2024). (n. d.). Prieiga per internetą: <https://www.worldometers.info/oil/oil-production-by-country/>

Dešimtmečius trukęs šalies naftos gavybos mažėjimas prisidėjo prie socialinės ir ekonominės krizės, dėl kurios **milijonai venesueliečių buvo priversti palikti šalį.**

Prieš dešimtmetį prasidėjo masinė venesueliečių emigracija. Iš šalies pasitraukė maždaug 7,9 mln. žmonių⁸⁵. Juos galima laikyti ekonominiiais pabėgėliais, 85 proc. išvykusiųjų dabar gyvena Lotynų Amerikoje ir Karibų regione⁸⁶. Venesueloje gyvena apie 28,6 mln. žmonių⁸⁷. JAV Valstybės departamento 2021 m. duomenimis, apie 9,3 mln. venesueliečių (maždaug trečdalis gyventojų) jaučia maisto stygių (apie 60 proc. namų ūkių stinga pinigų maistui), 7 mln. reikalinga skubi humanitarinė pagalba (medicininė ar maisto produktų)⁸⁸.

2026 m. pradžioje JAV įvykdžius intervenciją Venesueloje, šios šalies naftos sektoriui atsivėrė naujos perspektyvos, nors būsimos raidos sąlygas nustato Amerika.

Per JAV karinę operaciją 2026 m. sausio 3 d. Venesuelos prezidentas Maduro buvo suimtas ir išskraidintas iš šalies kartu su savo žmona⁸⁹. Kai kurių teisininkų nuomone, JAV Kongreso pritarimas Maduro suėmimui nebuvo reikalingas, nes tai buvo teisės saugos operacija, pagrįsta federaliniais kaltinimais, o ne karo paskelbimas. JAV Teisingumo departamentas veikia nepriklausomai nuo Kongreso, kai vykdo baudžiamąjį persekiojimą pagal galiojančius įstatymus. Anksčiau Maduro buvo pateikti JAV federaliniai kaltinimai dėl narkoterizmo, prekybos narkotikais ir ginklų laikymo⁹⁰.

2025 m. pradžioje Baltuosiuose rūmuose sukviėtus didžiųjų JAV naftos kompanijų vadovus, Trumpas paragino juos **investuoti Venesueloje iki 100 mlrd. JAV dolerių**, tačiau vienas iš dalyvių, *ExxonMobil* vadovas Darrenas Woodsas pareiškė, kad **Venesuelos naftos sektorius yra „neinvestuotinas“**⁹¹. JAV administracija ėmė teikti licencijas Amerikos kompanijoms, kad šios remontuotų apleistą Venesuelos naftos gavybos įrangą⁹².

Po Maduro nuvertimo 2026 m. pradžioje JAV iš esmės pakeitė politiką Venesuelos naftos sektoriaus atžvilgiu, pereidamos nuo blokados prie tiesioginės kontrolės ir laipsniško pasaulinės rinkos atvėrimo Venesuelos naftai. **Vašingtonas ėmėsi valdyti Venesuelos naftos pardavimus ir pajamas**⁹³. Šiuo metu JAV Iždo departamentas ir Energetikos departamentas kontroliuoja Venesuelos naftos eksportą⁹⁴.

⁸⁵ Weitzman, A., Menjívar, C. (2026 m. sausio 2 d.). Venezuelan Migration: Past, Present, and Future. Prieiga per internetą: <https://gja.georgetown.edu/2026/02/02/venezuelan-migration-past-present-and-future/>

⁸⁶ Ponce, J. (2026 m. sausio 9 d.). Five keys to understanding Venezuela's oil history. Prieiga per internetą: <https://yaleclimateconnections.org/2026/01/five-keys-to-understanding-venezuelas-oil-history/>

⁸⁷ Venezuela. (n. d.). Prieiga per internetą: <https://worldpopulationreview.com/countries/venezuela>

⁸⁸ Venezuela: A Democratic Crisis. (2021 m. sausio 20 d.). Prieiga per internetą: <https://2017-2021.state.gov/a-democratic-crisis-in-venezuela/>

⁸⁹ Maduro teisme: „Aš esu nekaltas, aš esu doras žmogus“. (2026 m. sausio 05 d.). Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/2797004/maduro-teisme-as-esu-nekaltas-as-esu-doras-zmogus>

⁹⁰ Withrow, E. (2026 m. sausio 5 d.). Fact Check Team: Catching Nicolás Maduro, the legal basis behind the mission. Prieiga per internetą: <https://abc3340.com/news/nation-world/fact-check-team-catching-nicolas-maduro-legal-basis-behind-mission-secretary-state-marco-rubio-white-house-congress-president-donald-trump>

⁹¹ Sherman, N. (2026 m. sausio 10 d.). Trump seeks \$100bn for Venezuela oil, but Exxon boss says country 'uninvestable'. Prieiga per internetą: <https://www.bbc.com/news/articles/c205dx61x76o>

⁹² Bikales, J. (2026 m. vasario 10 d.). Trump administration moves closer to opening Venezuela to more US oil producers. Prieiga per internetą: <https://www.politico.com/news/2026/02/10/trump-open-venezuela-us-oil-00768970>

⁹³ Vašingtonas neribotą laiką kontroliuos Venesuelos naftos pardavimus. (2026 m. sausio 7 d.). Prieiga per internetą: <https://lnk.lt/straipsniai/pasaulyje/vasingtonas-neribota-laika-kontroliuos-venesuelos-naftos-pardavimus/354316>

⁹⁴ Venezuela: Overview of U.S. Sanctions Policy (n. d.). Prieiga per internetą: <https://www.congress.gov/crs-product/IF10715#:~:text=The%20U.S.%20Department%20of%20the,to%20face%20narco%2Dterrorism%20charg>

Venesuelos Vyriausybė pakeitė įstatymą, kad leistų užsienio investicijas į naftos sektorių. Sostinėje Karakase po 7 metų pertraukos pradėjo veikti JAV ambasada. Buvo nušalinti keli ministrai ir paleisti į laisvę keli šimtai politinių kalinių⁹⁵.

Pajamos už parduotą naftą yra kaupiamos specialiuose fonduose, kurie bus prieinami tik tada, kai Venesueloje bus suformuota teisėta vyriausybė. Trumpas pareiškė, kad iš naftos pardavimo pajamų Venesuela pirks vien JAV produktus⁹⁶. Tikimasi, kad JAV politika Venesuelos atžvilgiu per artimiausius mėnesius gali atnešti apie 5 mlrd. JAV dolerių pajamų, kurios, pasak Trumpo, bus naudojamos konkrečioms projektams Venesuelos žmonių labui⁹⁷.

Nors Trumpas ir JAV Centrinės žvalgybos agentūros vadovas Johnas Ratcliffe'as telefonu bendravo su Venesuelos viceprezidente Delcy Rodriguez, kuri po Maduro nušalinimo prisaiškinta kaip šalies prezidentė⁹⁸, šalies vyriausybės legitimumo klausimas lieka atviras, juolab, kad nuo 2023 m. JAV nebepripažįsta Maduro oponento Juano Guaido⁹⁹ teisėtu Venesuelos prezidentu¹⁰⁰. Pagal šalies konstituciją, **viceprezidentė gali vykdyti prezidento pareigas 180 d.**, po to skelbiami nauji rinkimai. Paaikšėjus, kad ankstesnio prezidento nebuvimas bus nuolatinis (pvz., mirties atveju), rinkimai turi būti paskelbti per 30 d.¹⁰¹

Iki šiol Venesuelai taikomos įvairios tarptautinės sankcijos¹⁰². JAV pirmą kartą Venesuelai sankcijas įvedė 2005 m., nes Venesuela nebendradarbiavo su JAV kovos su narkotikais ir terorizmu srityse. Nuo tada JAV kasmet patvirtina, kad Venesuela nesilaiko savo įsipareigojimų pagal tarptautinius susitarimus dėl narkotikų ir terorizmo. Todėl JAV atšaukė licencijas, leidžiančias Amerikos kompanijoms vykdyti naftos verslą Venesueloje. Nuo 2025 m. balandžio mėn. bet kuriai šaliai, importuojančiai Venesuelos naftą, gali būti taikomas 25 proc. muitas jos eksportui į JAV. 2025 m. gruodžio mėn. JAV prie Venesuelos krantų konfiskavo du naftos tanklaivius ir įsakė blokuoti į sankcijų sąrašus įtrauktus laivus, plaukiančius į Venesuelą ir iš jos¹⁰³.

2017 m. ES priėmė sankcijas reaguodama į „demokratijos, teisinės valstybės ir žmogaus teisių pablogėjimą“ Venesueloje. Jos vis dar galioja – ginklų embargas, kelionių apribojimai ir turto įšaldymas asmenims, atsakingiems už sunkius žmogaus teisių pažeidimus, ir tiems, kurių veiksmai, politika ar veikla kitaip kenkia demokratijai ar teisei valstybei Venesueloje. Panašios yra JK sankcijos. JT lygiu sankcijos Venesuelai nėra įvestos¹⁰⁴.

⁹⁵ Buschschlüter, V. (2026 m. vasario 6 d.). Who is running Venezuela and what are Trump's oil plans? Prieiga per internetą: <https://www.bbc.com/news/articles/crmlz7r0zrxo>

⁹⁶ Trumpas: Venesuela pirks tik JAV produktus iš naftos pardavimo pajamų. (2026 m. sausio 8 d.). Prieiga per internetą: <https://lnk.lt/straipsniai/visi/trumpas-venesuela-pirks-tik-jav-produktus-is-naftos-pardavimo-pajamu/354360>

⁹⁷ Gardner, T., Dang, S. (2026 m. vasario 12 d.). US-led oil sales from Venezuela to bring in \$5 billion in months, energy chief Wright tells NBC News. Prieiga per internetą: <https://www.reuters.com/business/energy/us-led-oil-sales-venezuela-bring-5-billion-months-energy-chief-wright-tells-nbc-2026-02-12/>

⁹⁸ Trump, Venezuela's Rodriguez tout positive phone call. (2026 m. sausio 15 d.). Prieiga per internetą:

<https://www.reuters.com/world/americas/trump-venezuelan-leader-rodriguez-tout-positive-phone-call-2026-01-14/>

⁹⁹ Juan Guaidó (g. 1983 m.) yra Venesuelos politikas ir Nacionalinės Asamblėjos pirmininkas (2019-2021 m.), 2019 m. sausio 23 d. jis pasiskelbė laikinuoju Venesuelos prezidentu, teigdamas, kad konstitucija pateisina jo veiksmus, nes tariamai nesąžiningas Nicolás Maduro išrinkimas 2018 m. paliko šalį be prezidento. 2022 m. gruodį Nacionalinė Asamblėja pašalino Guaidó iš pirmininko pareigų. Žr. Juan Guaidó. (2026 m. vasario 10 d.). Prieiga per internetą: <https://www.britannica.com/biography/Juan-Guaido>

¹⁰⁰ Lawler, D. (2023 m. sausio 4 d.). U.S. no longer recognizes Guaidó as Venezuela's president, Biden official confirms. Prieiga per internetą: <https://www.axios.com/2023/01/04/us-stops-recognizing-juan-guaido-venezuela>

¹⁰¹ Žr. 95 šaltinį.

¹⁰² Lester M., O'Kane, M. (n. d.). Venezuela. Sanctions regime. Prieiga per internetą: <https://globalsanctions.com/region/venezuela/>

¹⁰³ Ten pat.

¹⁰⁴ Ten pat.

Tyrėja Johani Carolina Ponce tinklalapyje *Yale Climate Connections*, skirtame klimato reikalams, publikavo straipsnį, kuriame nagrinėjama, **kodėl šalyje, turinčioje didžiausius pasaulyje naftos išteklius, naftos pramonė dabar veikia gerokai žemiau savo potencialo**¹⁰⁵.

Venesuelos naftos pramonė ėmė formuotis XX amžiaus pradžioje, kai atradus didelius telkinius šalis tapo viena iš pirmaujančių naftos gamintojų pasaulyje. Didelio masto naftos gavyba prasidėjo 1922 m. Vėlesniais dešimtmečiais Venesuelos naftos gavybą, infrastruktūrą ir prekybą kontroliavo užsienio bendrovės, daugiausia JAV ir Didžiosios Britanijos. Iki 1976 m. įvykusios naftos sektoriaus nacionalizacijos modelis buvo pagrįstas nuolaidomis: užsienio bendrovės išgaudavo žalią naftą, ją perdirbdavo arba gabendavo į užsienį ir mokėdavo Venesuelos valstybei mokesčius, tačiau didžioji dalis pelno liko bendrovių rankose. Venesuela gaudavo pajamų, bet tiesiogiai nekontroliuodavo gamybos ar pardavimų, o didžioji dalis jos naftos buvo perdirbama Jungtinėse Valstijose, ypač prie Meksikos įlankos esančiuose įrenginiuose. XX a. viduryje Venesuela jau buvo viena didžiausių naftos eksportuotojų pasaulyje, ir žalia nafta tapo jos ekonomikos stuburu. Tuo pat metu šalis pradėjo vaidinti svarbų vaidmenį tarptautinėje energetikos politikoje. 1960 m. Venesuela buvo viena iš penkių Naftą eksportuojančių šalių organizacijos (OPEC) steigėjų kartu su Saudo Arabija, Iranu, Iraku ir Kuveitu¹⁰⁶.

1976 m., kai Venesuelos valstybė perėmė tiesioginę naftos sektoriaus kontrolę, buvo įkurta *Petróleos de Venezuela, S.A* (PDVSA) – valstybinė naftos bendrovė, atsakingą už išteklių žvalgymą, gamybą, perdirbimą ir žalios naftos eksportą. Nuo pat įkūrimo PDVSA tapo svarbiausiu Venesuelos ekonomikos ramsčiu ir pagrindiniu šalies pajamų šaltiniu¹⁰⁷.

Remiantis Pasaulio banko ir JAV Energetikos informacijos administracijos duomenimis, devintajame ir dešimtajame XX a. dešimtmečiuose naftos sektorius sudarė apie 25 proc. Venesuelos BVP, generuodavo daugiau nei pusę valstybės pajamų ir sudarė 80–90 proc. viso Venesuelos eksporto¹⁰⁸.

1998 m., prieš Hugo Chavezui¹⁰⁹ ateinant į valdžią, PDVSA gamino 3,4 milijono barelių naftos per dieną, todėl šalis tapo viena iš pirmaujančių OPEC gamintojų. Bet prezidento Chávezo vyriausybės laikais (1999–2013 m.) Venesuelos naftos gavyba pradėjo mažėti.

Po 2002–2003 m. visuotinio streiko, kurį inicijavo Venesuelos darbuotojų konfederacija, verslo federacija *Fedecámaras*, opozicija ir PDVSA darbuotojai, vyriausybė atliko esminį PDVSA restruktūrizavimą, kurio metu buvo atleista daugiau nei 18 tūkst. darbuotojų, įskaitant inžinierius, geologus, vadovus ir aukštos kvalifikacijos techninius darbuotojus. Staigus labai patyrusių darbuotojų skaičiaus praradimas susilpnino valstybinės įmonės veiklos, priežiūros ir valdymo pajėgumus, o tai turėjo įtakos gamybos ir techniniams rodikliams vėlesniais metais; tai taip pat prisidėjo prie Venesuelos gyventojų emigracijos, ėmusios didėti nuo 2010 m¹¹⁰. Dėl streiko Venesuela galimai neteko apie 20 mlrd. USD pajamų iš naftos eksporto¹¹¹. Šalyje ėmė trūkti degalų, kurį laiką jų teko importuoti iš užsienio¹¹². Streikas buvo bandymas nuversti Chavezą, jis prasidėjo praėjus maždaug 8 mėnesiams po nepavykusio perversmo 2002 m. balandžio mėn., kurio metu Chavezas buvo nušalintas nuo valdžios, tačiau tikrai 47 val.¹¹³ 2004 m. referendumas (plebiscitas) dėl Chávezo valdymo leido jam išlikti valdžioje¹¹⁴, tačiau šalies naftos sektorius ir toliau degradavo.

¹⁰⁵ Žr. 86 šaltinį.

¹⁰⁶ Ten pat.

¹⁰⁷ Ten pat.

¹⁰⁸ Ten pat.

¹⁰⁹ Hugo Rafael Chávez Frías. (n. d.). Prieiga per internetą: <https://www.vle.lt/straipsnis/hugo-rafael-chavez-frias/>

¹¹⁰ Žr. 86 šaltinį.

¹¹¹ Toledo, Y. (2012 m. gruodžio 7 d.). The 2002 Oil Lockout: 10 Years Later. Prieiga per internetą:

<https://venezuelanalysis.com/analysis/7527/>

¹¹² Venezuela importing gas to ease oil strike. (2022 m. gruodžio 29 d.). Prieiga per internetą:

<https://edition.cnn.com/2002/WORLD/americas/12/29/venezuela.strike/index.html>

¹¹³ Beeton, D. (2022 m. balandžio 12 d.). The Venezuela Coup, 20 Years Later. Prieiga per internetą: <https://cepr.net/publications/t>

¹¹⁴ Carriquiry, Alicia. (2012 m. gegužės mėn.). Election Forensics and the 2004 Venezuelan Presidential Recall Referendum as a Case Study. Prieiga per internetą: <https://ui.adsabs.harvard.edu/abs/2012arXiv1205.3009C/abstract>

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

2004–2007 m. Chávezo vyriausybė naudojo naftą kaip užsienio politikos instrumentą. Buvo remiama Kuba. Nuo 2000–ųjų Venesuela į Kubą siuntė iki 90 tūkst. barelių naftos per dieną, nereikalaudama mokėti iškart. Mainais Kuba į Venesuelą siuntė dešimtis tūkstančių gydytojų ir įvairių specialistų, įskaitant karinės žvalgybos darbuotojus¹¹⁵.

Chávezo vyriausybė pasinaudojo JAV veikiančia PDVSA antrine įmone *CITGO Petroleum Corporation*, **siekdama skatinti subsidijuojamų degalų programas mažas pajamas gaunantiems amerikiečiams tokiuose miestuose kaip Bostonas, Niujorkas ir Filadelfija**¹¹⁶.

2007 m. Venesuelos vyriausybė nutarė, kad PDVSA turi valdyti bent 60 proc. dalį visuose naftos projektuose Orinoko baseine. Užsienio bendrovės privalėjo sutikti su naujomis sąlygomis arba palikti šalį. Dėl to *ExxonMobil* ir *ConocoPhillips* pasitraukė iš Venesuelos.

Po nusavinimo nukentėjusios įmonės pradėjo tarptautinio arbitražo procesus, kurie dažniausiai baigdavosi Venesuelos vyriausybės nenaudai. Pagal arbitražo sprendimus, Venesuela įvairioms bendrovėms (daugiausiai JAV) šiuo metu skolinga per 10 mlrd. JAV dolerių¹¹⁷.

Nuo 2014 m. Venesuelos naftos pramonės degradacija pradėjo tiesiogiai jaustis kasdieniame gyvenime – ėmė stigti automobilių kuro¹¹⁸, nors tuo metu Venesuela tiekė žalią naftą savo strateginėms sąjungininkėms, tokioms kaip Kinija, Rusija ir Iranas.

COVID-19 pandemijos metu benzino trūkumas paralyžiavo transportą, paveikė maisto tiekimą. Jau prieš tai Venesuela patyrė užsitęsusių ekonomikos nuosmukį, kuris didelę gyventojų dalį stūmė į skurdą, apribojo prieigą prie maisto, transporto ir pagrindinių paslaugų. Degalų trūkumas sustiprino šias problemas, padidindamas transporto išlaidas ir apribodamas ekonominę veiklą¹¹⁹.

Venesuelos naftos pramonė ėmė dar labiau trauktis nuo 2017 m., kai Jungtinės Valstijos įvedė finansines sankcijas, kurios apribojo šalies prieigą prie tarptautinių rinkų. 2019 m. buvo įvestos tiesioginės sankcijos energetikos sektoriui ir PDVSA. Šios priemonės paspartino gavybos ir eksporto smukimą.

Šiomis sąlygomis *Chevron* iškilo kaip pagrindinė veikėja, nes tai buvo vienintelė didelė Amerikos bendrovė veikianti šalyje. Turėdama specialias JAV Išdo departamento licencijas, ji šiuo metu išgauna beveik ketvirtadalį Venesuelos naftos. 2022 m. lapkritį (Biden prezidentavimo metu) Jungtinės Valstijos iš dalies sušvelnino sankcijas, leisdamos *Chevron* vykdyti eksportą iš Venesuelos, ir atnaujino šį leidimą 2025 m. spalį. Dėl to Jungtinės Valstijos vėl tapo viena iš pagrindinių Venesuelos žalios naftos importuotojų, nors Kinija išlieka didžiausia pirkėja. 2023 m. beveik du trečdaliai Venesuelos naftos eksporto atiteko Kinijai, o apie 23 proc. – Jungtinėms Valstijoms.

---

¹¹⁵ Žr. 86 šaltinį.

¹¹⁶ Ten pat.

¹¹⁷ Campos, R., Strohecker, K. (2026 m. sausio 4 d.). Venezuela's billions in distressed debt: Who is in line to collect? Prieiga per internetą: <https://www.reuters.com/world/americas/venezuelas-billions-distressed-debt-who-is-line-collect-2026-01-04/>

¹¹⁸ Žr. 86 šaltinį.

¹¹⁹ Ten pat.

Eksporto dinamika. Remiantis OPEC duomenimis, žalios naftos eksportas sumažėjo nuo beveik 2 milijonų barelių per dieną 2015 m. iki mažiau nei 0,5 mln. barelių 2021 m., nors nuo 2023 m. pastebėtas dalinis atsigavimas: 655 tūkst. barelių per dieną 2024 m. ir 921 tūkst. barelių per dieną 2025 m. lapkritį.

Venesuela išsiskiria iš naftą išgaunančių šalių prieštaringa politine ir ekonomine raida. Nors šalis turi didžiausias pasaulyje patvirtintas naftos atsargas, ji yra tik 21-oje vietoje tarp naftos žaliavos gamintojų. Venesuela turi daugiau nei šimtmečio patirtį naftos pramonėje, tačiau XX a. pabaigoje tapo nusigyvenimo pavyzdžiu. Ji buvo viena pagrindinių OPEC įkūrėjų, bet šiandien jos įtaka organizacijoje yra menka. Kadaisė buvusi pramonės lydere, dabar ji gali būti neigiamu pavyzdžiu, kaip nereikėtų valdyti savo naftos sektoriaus. Venesuelos nesėkmių priežastis: nekompetentinga, populistinė prezidento Chavezo politika. Iki nuosmukio pradžios Venesuelos naftos infrastruktūra, techninė patirtis ir komerciniai ryšiai buvo giliai integruoti į JAV rinką. Reikšmingai daliai Venesuelos žalios naftos perdirbti vis dar reikalingi specializuoti JAV įrenginiai, sukurti XX amžiuje. Po Maduro nuvertimo Venesuelos ir JAV naftos sektorių sąveika sustiprėjo.

8. Apibendrinimas ir akcentai, į ką atkreipti dėmesį ateityje

Programiniai JAV užsienio ir gynybos politikos dokumentai šiuo metu yra Nacionalinio saugumo strategija (NSS) ir Nacionalinė gynybos strategija (NDS).

NSS yra labiau politinis, o ne darbinis dokumentas. Nepaisant skirtumų su ankstesnėmis JAV saugumo strategijomis, naujojoje NSS deklaruojamas tęstinumas svarbiais klausimais, tokiais kaip Taivanas ir parama NATO organizacijai, nors pasisakoma prieš NATO plėtrą.

NSS (2025 m.) teiginių apibendrinimas.

- Amerika nutraukia demokratijos eksportą ir atsisako savo kaip pasaulio policininko vaidmens.
- Kinija išlieka egzistencinė priešininkė. Rusija, priešingai, perkvalifikuota kaip potenciali partnerė.
- Naujoji strategija visiškai atmeta pastarųjų dešimtmečių klimato kaitos darbotvarkę.
- Masinė migracija į JAV dabar laikoma išorinės invazijos forma.
- Amerikos sąjungininkai privalo prisiimti dar didesnę atsakomybę už savo saugumą. Europa turi apsiginti pati savais ištekliais; neribota NATO plėtra turi liautis.

Pagrindinis 2026 m. NDS tikslas - atsisakyti globalaus karinio dominavimo visur vienu metu ir sutelkti dėmesį į tiesioginę JAV teritorijos gynybą bei Kinijos atgrasymą.

JAV ir ES santykių krizė dėl Grenlandijos 2026 m. pradžioje tapo rimtu išbandymu NATO, kuris galėjo privesti prie šios organizacijos žlugimo. NATO reakcija - misija „Arkties sargybinis“ - šiek tiek sumažino įtampą: JAV buvo pasiųstas signalas, kad NATO vis dar veiksni. Grenlandijos suverenitetas svarbus ES ne vien politiškai, bet ir ekonomiškai - atsižvelgiant į salos naudingą iškaseną.

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

Cituojant arba naudojant šį šaltinį, nuoroda į Nacionalinę biblioteką yra būtina.
Šioje apžvalgoje pateikiamas turinys nėra oficiali Nacionalinės bibliotekos nuomonė.

LNB / IAS / ZD / 2026-03-30 / Psl. 22 iš 23
© Nacionalinė biblioteka, 2026 / Слава Україні!

2026 m. pradžią ženklino JAV karinė operacija Venesueloje, kurios metu buvo nušalintas šalies prezidentas Maduro. JAV ėmėsi sparčiai atstatinėti ryšius su Venesuela naftos gavybos ir eksporto srityje. Venesuelos naftos sektorius buvo degradavęs dėl nekompetentingos, populistinės prezidento Chavezo politikos (jis valdė 1999–2013 m.). Iki nuosmukio pradžios Venesuelos naftos infrastruktūra, techninė patirtis ir komerciniai ryšiai buvo giliai integruoti į JAV rinką. Reikšmingai daliai Venesuelos žalios naftos perdirbti vis dar reikalingi specializuoti JAV įrenginiai. Po Maduro nuvertimo Venesuelos ir JAV naftos sektorių sąveika sustiprėjo.

Akcentai, į ką atkreipti dėmesį ateityje

- Prezidento Trumpo užsienio politika iš esmės sugriovė senąją tarptautinę tvarką, o naujosios tvarkos kontūrai nėra aiškūs, padėtis dinamiškai kinta.
- Besikeičiant transatlantiniams santykiams (JAV didinant spaudimą ES įvairiais atžvilgiais), Lietuvos diplomacijai kyla iššūkis rasti balansą tarp europietiško ir amerikietiško politikos vektorių.